

Onderzoeksagenda dak- en thuisloze jongeren

naar impact op straat?

Amersfoort, 26-11-2019

Dutch Research Institute For Transitions

Institute of Erasmus University
Rotterdam, the Netherlands

Academic education, research,
consultancy and activism

40+ employees

Founded in 2004

---

mission

Guiding and accelerating
sustainability transitions

Programma

- 9.30 welkom/doel/programma
- 10.00 introductie: dak-en thuisloosheid als persistent probleem en de rol van onderzoek
- 10.45 deelgroepen rond deelthemas en onderzoeksvragen
- 11.30 synthese en prioritering: een duurzame en transformatieve onderzoeksgenda?
- 12.00 rol onderzoekers, financiering en hoe verder
- 12.30 broodjes en afsluiting

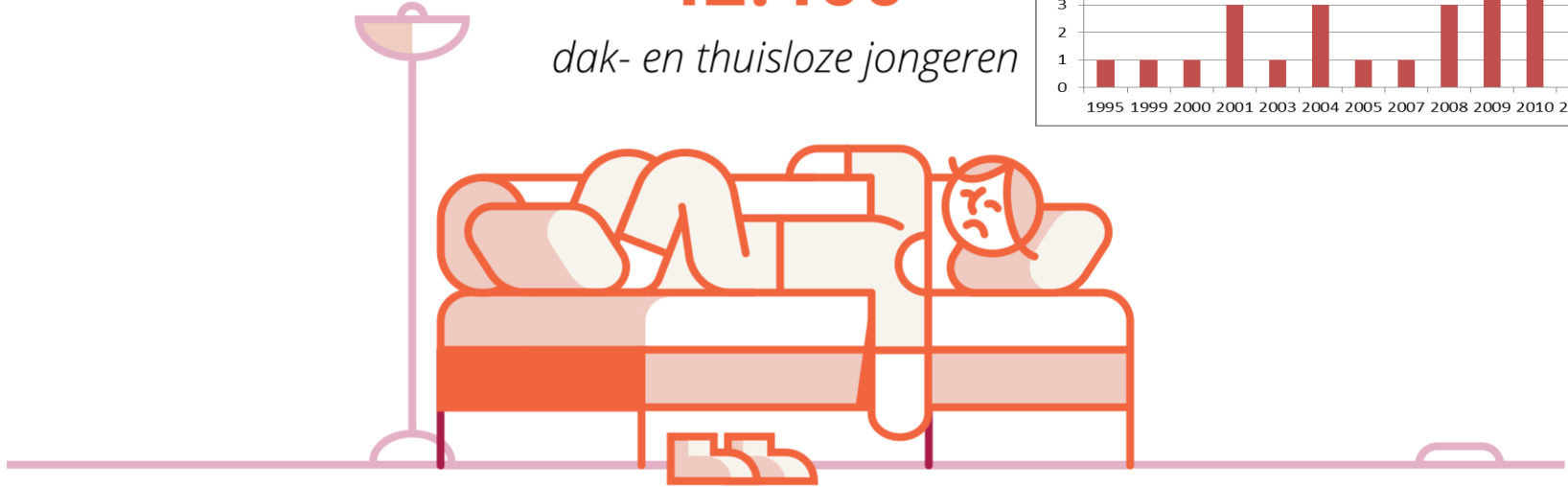
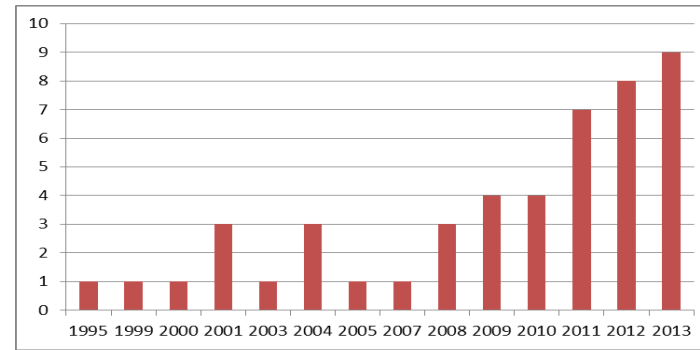
Voorstelronde

wie ben je, waar werk je maar vooral:

*waar vind jij dat meer onderzoek naar moet
komen op dit onderwerp?*

12.400

dak- en thuisloze jongeren

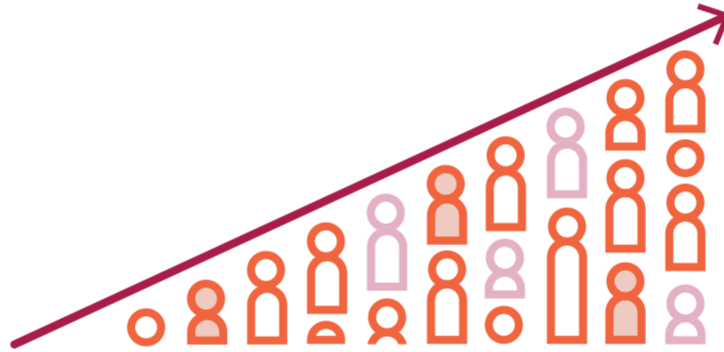

**€36.000/
€100.000**

*maatschappelijke kosten
per jongere per jaar*

+50%

*dak- en thuisloze jongeren
in 2016 t.o.v 2015*

2,4 miljard

*kosten industrie rondom
dakloze jongeren*

Persoonlijke risicofactoren

- **Opvoeding:** verstoorde hechtingsrelaties, familieconflicten, mishandeling en misbruik, verlies van vertrouwen in één of beide ouders, opgroeien in een pleeggezin, geschiedenis van staatsinterventie of uithuisplaatsing;
- **Gezinssamenstelling:** afwezigheid vader, jonge moeder, verslavingsproblematiek ouders, laag opleidingsniveau ouders, oudste kind in groot gezin, regelmatig veranderingen van woonadres, scheiding en verandering in gezinssamenstelling (met name stiefouder bij oudere jongeren en jongens);
- **Schoolloopbaan:** gepest worden, spijbelen, slechte schoolprestaties, vroegtijdig schoolverlaten en negatieve invloed vrienden;
- **Life events:** doormaken van trauma/ingrijpende gebeurtenis, posttraumatische stressstoornis (PTSS), gedragsproblemen, depressie, psychosen, druggebruik, frequent alcoholgebruik, beperkingen in het dagelijks functioneren en tienermoeder- en zwangerschap.
- **Financiële positie van de ouders.** Ouders met een beperkt inkomen of een uitkering hebben minder mogelijkheden om hun kind financieel te steunen. Ouders zijn onderhoudsplichtig totdat hun kind 21 jaar wordt en daarmee verantwoordelijk voor onderdak, kleding, voeding, scholing en medische hulp. De (financiële) situatie van de ouders kan dit in de weg staan.

LECTORAAT INNOVATIEVE MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING

Quick scan. Karakteristieken van onderzoek naar dakloze jongeren in Nederland vanaf 2010

Quick scan

Aanpak:

- Literatuur search tijdvak: 2010 tot heden
- Zoektermen / trefwoorden: zwerfjongeren, dakloze jongeren, thuisloze jongeren.
- Zoekprogramma's: HUGO, HBO Kennisbank, Narcis, Google Scholar.
- Websites van relevante organisaties (o.a. Movisie; Impuls Radboud-umc etc.).

Bevindingen quickscan

1). Het aantal studies fluctueert per jaar. Gemiddeld 8 a 9 studies per jaar. (In 2010: 14 studies. In 2015: 2 studies. In 2019: 3 studies).

De wetenschappelijke aandacht voor dakloze jongeren is weinig constant: het is veeleer *ad hoc*, incident-gestuurd en reactief.

2). De beschikbare studies geven nauwelijks inzicht in de effectiviteit van interventies/aanpakken voor thuisloze jongeren.

Ook het huidige Actieprogramma *Dak- en thuisloze jongeren 2019-2021* wordt niet gemonitord en/of ondersteund met flankerend onderzoek.

Ergo: er worden publieke middelen ingezet voor interventies voor dakloze jongeren terwijl de wetenschappelijke onderbouwing van de effectiviteit ontbreekt.

3). Het gros van de studies naar thuisloze jongeren is online beschikbaar (open source). De studies zijn echter niet goed vindbaar, niet centraal gearchiveerd. De beschikbare kennis over thuisloze jongeren is versnipperd.

4). Doorgaans worden 6 leefgebieden onderscheiden waarop jongeren problemen ervaren. De gevonden studies richten zich relatief vaak op de leefgebieden wonen en financiën.

De leefgebieden fysieke gezondheid en sociale contacten zijn relatief onderbelicht. Met name onderzoek naar contacten van dakloze jongeren met naasten / bloedverwanten ontbreekt.

5). Er wordt weinig onderscheid gemaakt naar genderverschillen en/of cultureel-etnische herkomst van thuisloze jongeren.

Laten we in contact blijven!

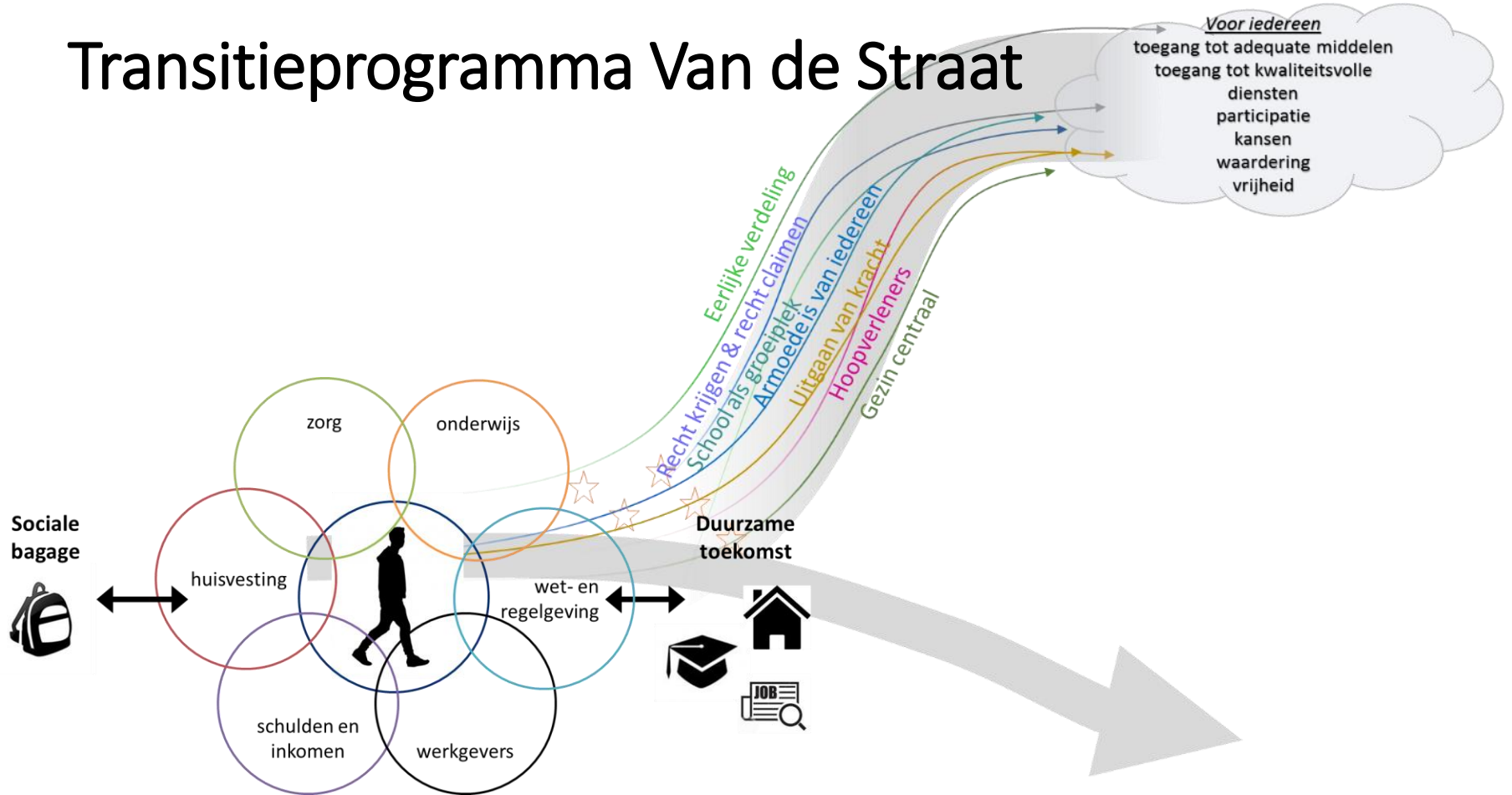
 KSI_HU

 BIT.LY/AANMELDENKSI

 KSI@HU.NL

Lia van Doorn, lector en directeur Kenniscentrum
Sociale Innovatie (KSI), HU
Lia.vandoorn@hu.nl

Transitieprogramma Van de Straat

scenario preventie

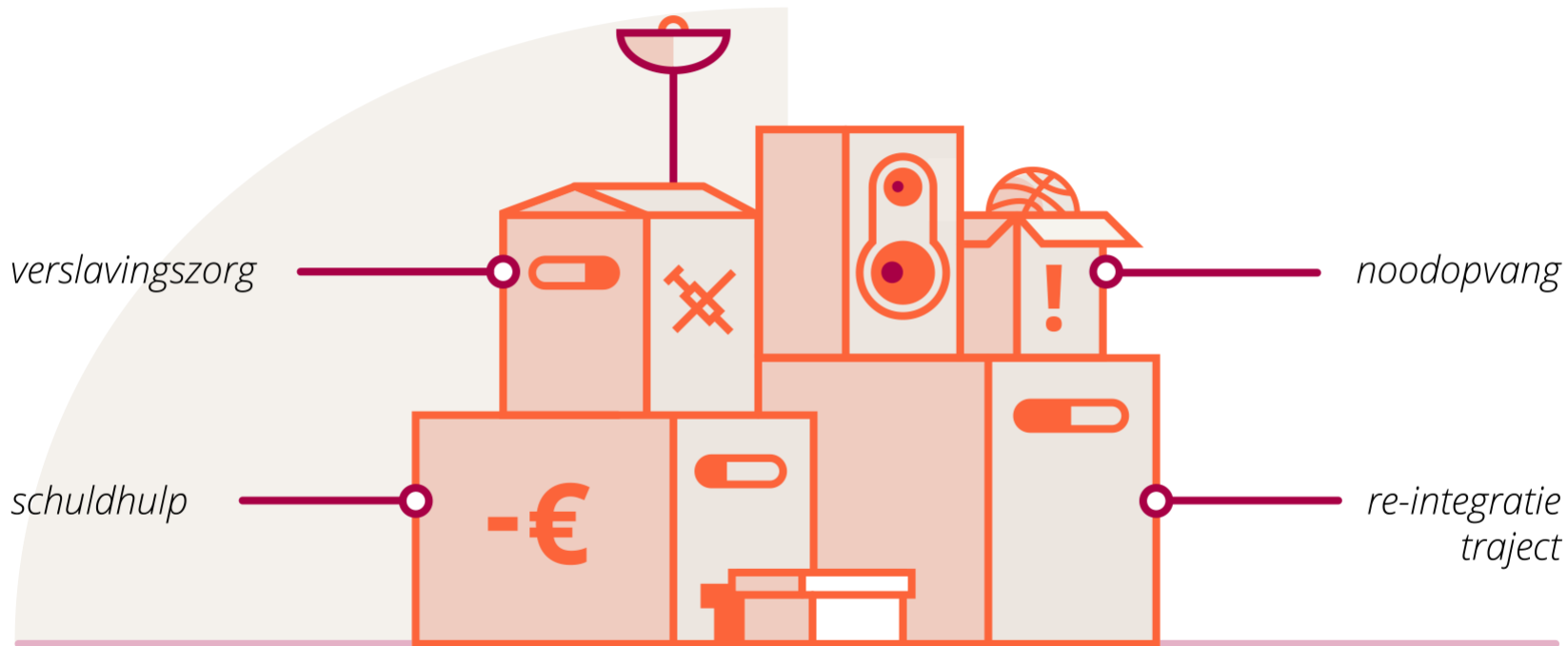

€2,4

*kostenreductie per geïnvesteerde euro in
dakloze jongere die op zijn 24ste zelfstandig is*

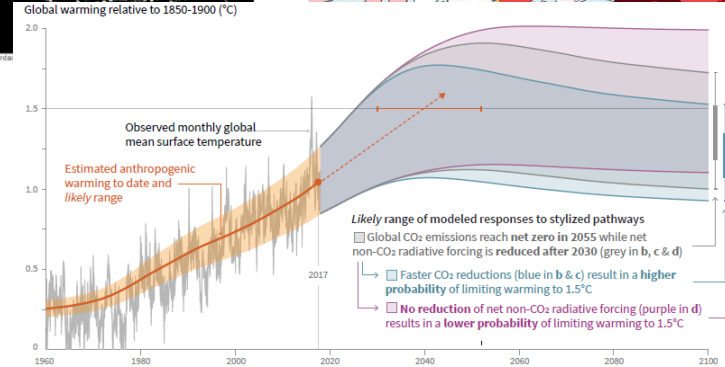
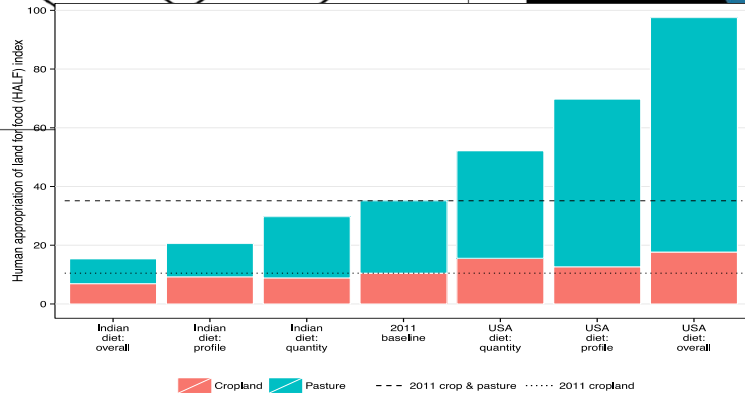
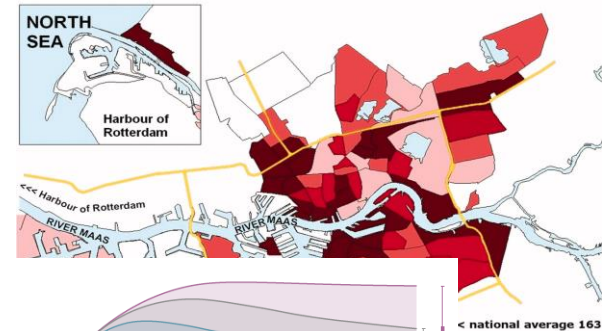
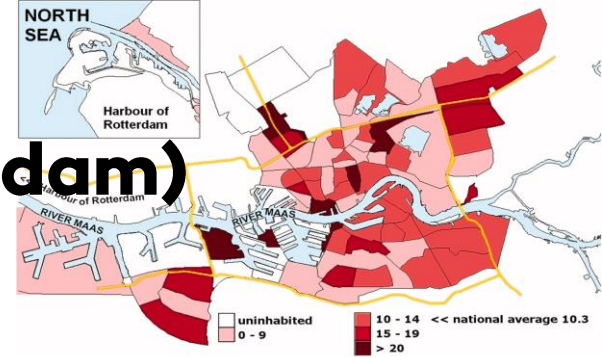
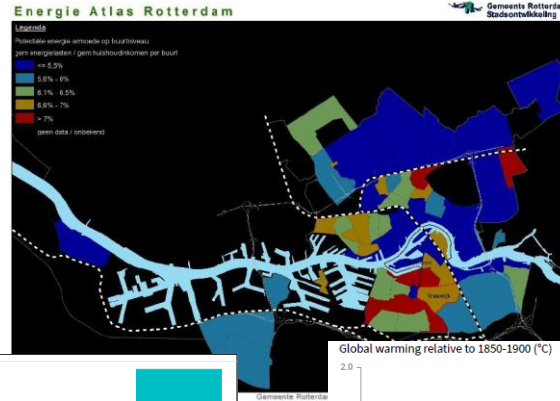
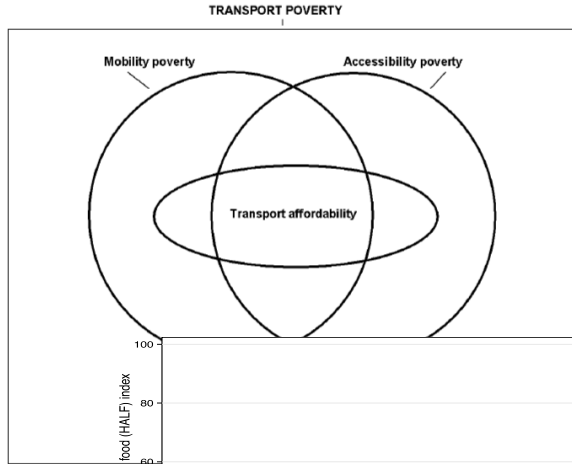
scenario opvang

€1,4

kostenreductie per geïnvesteerde euro in dakloze jongere die op zijn 31ste zelfstandig is

Persistente problemen (in Rotterdam)

Beleid en marktfaalen?

Meer dan 100 partijen verlagen de CO₂-uitstoot van Nederland met **49%** ten opzichte van 1990 via het

Klimaatakkoord

ROTTERDAM.CLIMATE.INITIATIVE

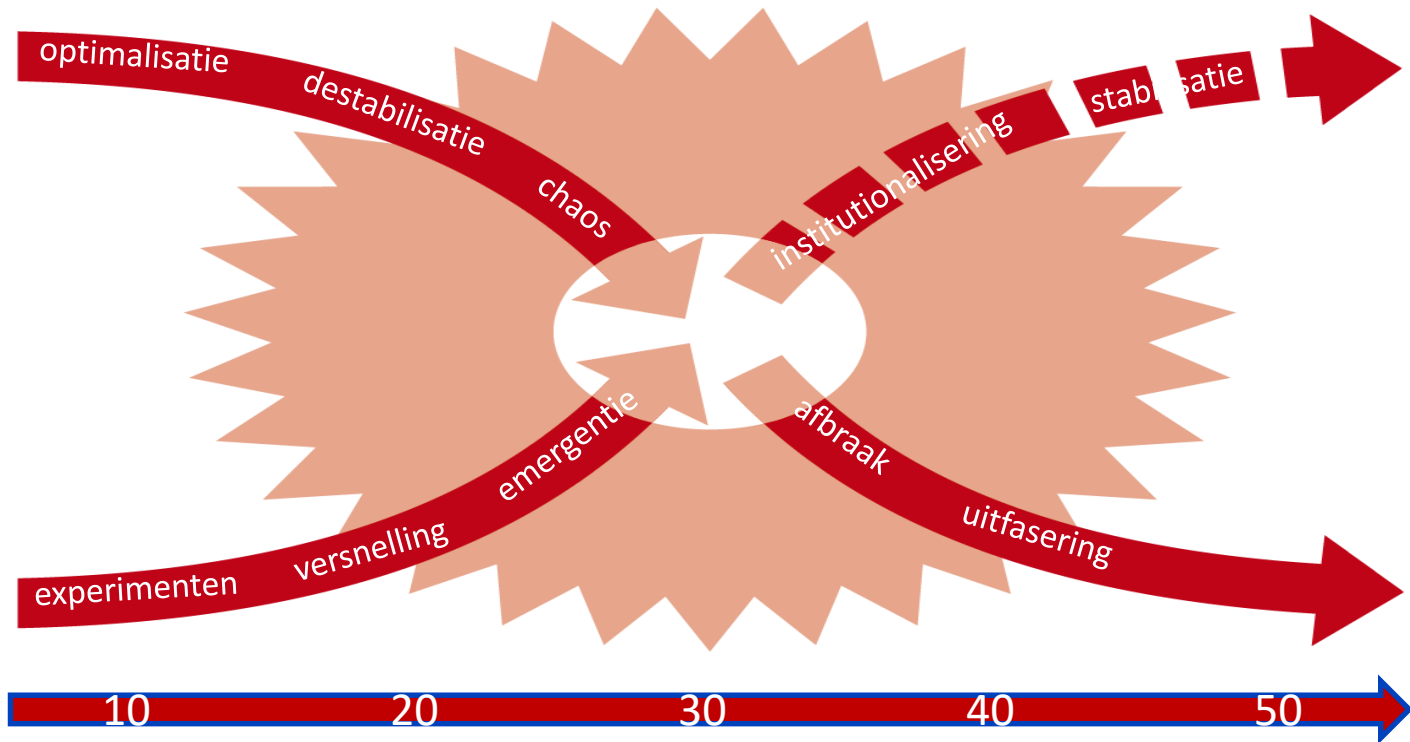
	Roken	Overgewicht	Problematisch alcoholgebruik
Probleem	Elke week raken in Nederland honderden jongeren verslaafd aan roken. En dat is niet het enige probleem. → 9% van de zwangere vrouwen rookt toen de zwangerschap. Bijna 1 op 4 volwassenen bouwt de 13 jaar rookt.	Bijna de helft van alle Nederlanders > 20 jaar heeft overgewicht en daarvan is 13,7% obese. En dat is niet het enige probleem. → 1 op de 8 kinderen heeft overgewicht. Als er niet verandert, is 2 op 3 volwassenen te zwaar in 2030.	8,8% van de Nederlanders drinkt overmatig: meer dan 14 glazen voor vrouwen en 21 voor mannen per week. 8,5% drinkt zwaar. En dat is niet het enige probleem. → 4% van de scholieren 12-16 jaar heeft ook alcohol geconsumeerd. 8,9% van de vrouwen drinkt te veel overgewicht.
Ambitie in 2030	Een rookvrije generatie 0% van de jongeren en zwangere vrouwen rookt. En minder dan 5% van de Nederlanders boven de 13 jaar rookt.	Minder obesitas en minder overgewicht Het percentage overgewicht daalt. 13,5% (19,1% in 2019) bij 20 jaar > 20 jaar. 48,7% (38% in 2019) bij 20 jaar > 20 jaar.	Minder overmatig en zwaar alcoholgebruik Maximaal 5% van de volwassenen drinkt overmatig en maximaal 5% van de volwassenen drinkt zwaar. Jongeren onder de 18 drinken niet.
Maatregelen	Meer preken worden rookvrij. Toeslagen en effectieve 'stoppen met roken'-vrije. Tobacco- en alcoholverkoop worden makkelijker en minder beschikbaar.	Kinderen voor goede voeding wordt makkelijker. Onze omgeving wordt gezonder met meer goede scholen, meer JOGG-gerelateerd en meer goed voedsel en bewegingsplekken. Meer zorg en ondersteuning voor obese mensen, vooral voor samenleving.	Spreekvergenningen maken afpakken over alcohol. Bijvoorbeeld met schermen, spierspijngedroegen en geen toelating meer naar het vest. Beleidsling van organisaties op producten met alcohol. Beleidsling 25% korting. Meer voorlichting over de gezondheidsrisico's van alcohol.

Pensioenakkoord mislukt: 'Ik ben hier echt verdrietig om'

[Lees het artikel >](#)

Transitiedynamiek

Sturingsprincipes voor transitie: actieonderzoek

- **Systeemdenken:** *identificeer aanwezige transitiedynamiek, formuleer eigen richting en ontwikkel indirecte prikkels*
- **Selectief:** *steek energie in de partijen en personen die al in beweging zijn en zich (willen) inzetten voor gewenste transitie*
- **Back-casting:** *formuleer gedeelde leidende principes en vertaal deze terug naar korte termijnacties met scenario's*
- **Adaptief:** *al-doende-leren en al-lerende-doen via experimenteren en leren langs meerdere transitiepaden*

Onderzoeksagenda?

- Meer kennis nodig over aard, oorzaken en onvermogen persistente problematiek?
- Hoe gebruik te maken van bestaande kennis en deze beter te benutten?
- Hoe kennis te ontwikkelen die ook leidt tot verandering in de praktijk?
- Welke onderwerpen en vragen moeten we centraal stellen?

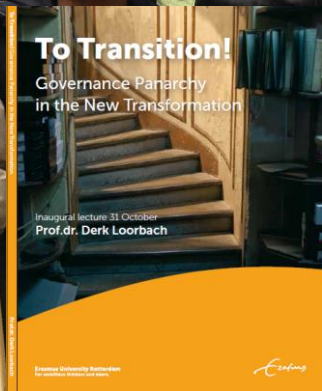
Deelsessie

→ Wat zijn de kernproblemen?

→ Wat zijn de centrale onderzoeksvragen?

drift for transition

Erasmus